

Kazimierz Pomian Łubieński, biskup krakowski, w Karniowie dnia 6. lipca 1710. r. potwierdził jego postanowienie, atoli pod warunkiem, iż każdy z prałatów i kanoników, podczas generalnej kapituły w Tarnowie obecny, odprawi po dwie trycezyny za dusze wiernych zmarłych, które z nikąd ratunku nie mają. Kapituła przyjęła ten warunek, a nadto zobowiązała się dobrowolnie odprawiać podczas kapitułarza mszę św. śpiewaną „Requiem“ z jedną wigilią na pamiątkę dobrodziejstwa ks. biskupa Małachowskiego.¹⁾

Dziesięcinę tę, zwaną na „Łysobokach“, otrzymywała kapituła z wielkimi trudnościami, albowiem hetman Rzewuski, dóbr wzmiankowanych właściciel, nie chciał na pobór dziesięciny w mowie będącej zezwolić tak, że kapituła w roku 1718 musiała się uciec do „Trybunałów“ o pomoc.²⁾

Miała jeszcze kapituła inne fundusze na potrzeby zakrystyi, lecz o nich w następnym pomówimy rozdziale.

45. Zapisy fundacyjne duchowieństwa tarnowskiego tudzież innych osób, tak mszalne, jak na rzecz kolegiaty tarnowskiej lub humanitarne cele poczynione.

Oprócz fundacyi, z któremi zapoznaliśmy się w poprzednich rozdziałach, pozostawili nam, w Bogu spoczywający, dobrodzieje liczne zapisy.

Zapisy te są dowodem, iż duchowieństwo tarnowskiej kolegiaty, nawet w czasach ogólnego prawie rozstroju w życiu narodu polskiego, stało na wysokości swego zadania i okiem swem szersze obejmowało widnokręgi.

Toż nie możemy nie pomówić jeszcze, bodaj w krótkości, o tychże pięknych zapisach fundacyjnych, aby następców naszych pamięci przekazać dobre czyny ludzi, zasłużonych koło naszej kolegiaty.

A) *Dr. Paweł z Zalesia, prepozyt tarnowski*, rozpoczyna szereg owych fundatorów. Prepozyt ten, uzyskawszy pozwolenie od króla Jana Olbrachta w Krakowie dnia 4. października 1499. r.,³⁾ kupił od Jana Amora z Tarnowa, kasztelana krakowskiego, za 200 grzywien polskich w dniu 16. października 1499. r. dziesięć grzywien polskich wieczystego, corocznie na Św. Marcina płatnego dochodu⁴⁾ i przeznaczył z onegoż 3 grzywny na uposażenie prebendy, przez siebie ufundowanej w kościele Maryi Magdaleny w Krakowie, a 7 grzywien na wikt dla biednych prawników, w bursie umieszczonych i kształcących się w prawie kanonicznem. Fundację tę potwierdził Jan Habdank Konarski, biskup krakowski, dnia 28. listopada 1509. r.⁵⁾

B) *Marcin Łyczko, prepozyt tarnowski*, zmarły 8. maja 1578. r., testamentem, tego samego roku zdziałanym, zapisał kolegiacie tarnowskiej 20 Złp.

¹⁾ Acta capitularia eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. 121. i 180., ²⁾ T. I. k. 202. ³⁾ Archiwum Sławuckie T. II. N. 213., ⁴⁾ T. II. N. 214. ⁵⁾ T. V. N. 44.

i kielich srebrny pozłacany, węgierskiej roboty, a zarazem przeznaczył sumę 1000 Złp. na utrzymanie w bursie „Ilierusalem“ w Krakowie dwóch synów tarnowskich mieszczan i jednego z rodziny Łyczków, którzyby się uczyli na bakałarzy, a po skończeniu nauk poświęcili się zawodowi nauczycielskiemu w szkole tarnowskiej.¹⁾

Sumę tę za zezwoleniem króla Stefana Batorego, wydanem w Warszawie dnia 3. marca 1581. r.²⁾ ubezpieczył Piotr Łyczko, brat fundatora, aktem, zeznanym w grodzie krakowskim w r. 1586, na swych dobrach Pleszowie. Następnie za zezwoleniem króla Zygmunta III. z dnia 9. lutego 1629. r. sumę tę przeniesiono z Pleszowa na Ryglice, dobra Jana i Rafała Łyczków, wnuków Piotra.³⁾ Suma ta przez dopisanie zaległych odsetek wzrosła do wysokości 2400 Złp., poczem na dobra Uniszowę została przeniesioną w r. 1751.⁴⁾

C. *Andrzej ze Szczekarzewic Tarło, prepozyt tarnowski*, zmarły 17. sierpnia 1642. r., zeznał przed aktami kapituły katedralnej krakowskiej dwa akta, a mianowicie jeden w dniu 6. października 1629. r., drugi zaś w dniu 3. lutego 1639. r.

Fierwszym z nich zapisał on sumę 20000 Złp. na wieczysty coroczny dochód 1600 Złp., zabezpieczoną na dobrach Paleśnicy, Kuńczyskach, Bieśniku i Słonej i na częściach dóbr Olszyny i Olpiny górne, i z większej sumy 30000 Złp. pochodzącą, drugim zaś sumę 10000 Złp., zabezpieczoną na wsi Porębie Żegota u Jana Stanisława Korycińskiego, starosty gniewkowskiego na stały dochód 700 Złp. rocznie, a dochody te pobierać miał wiceprokurator kapituły katedralnej krakowskiej i corocznie rozdzielać wedle następującego rozporządzenia fundatora:

Z rocznego dochodu 1600 Złp. miały otrzymywać: kapituła katedralna krakowska 300 Złp. na cele dobroczynne, w rozporządzeniu fundatora bliżej oznaczone; kolegiata w Opatowie 250 Złp.; kolegiata w Sączu i kościoły parafialne w Czehowie, w N. N. dekanatu lipnickiego, w Bieczu i w Olpinach po 50 Złp.; kolegiata w Tarnowie 500 Złp. i biedni studenci 300 Złp.

Z rocznego zaś dochodu 700 Złp., którego dożywotnie używanie zastrzegł sobie fundator, przeznaczył on na kaplicę w domu kanonicznym, zwanym „Św. Stanisława“, w Krakowie 100 Złp.; dla pięciu magistrów w szkole „Nowodworskiej“ (gimnazjum Św. Anny) w Krakowie 200 Złp., dla kościołów w Zalasowie i w Olpinach po 50 Złp.; dla biednych studentów szkoły zamkowej w Krakowie 50 Złp., na kosztą wydobywania tego dochodu, lub— gdyby kosztów żadnych nie było — na jałmużnę, „Grabianką“ zwaną, w Krakowie 30 Złp.; dla kolegiaty w Tarnowie 200 Złp., dla wiceprokuratora kapituły katedralnej krakowskiej 20 Złp. za pobór i rozdział obu tych dochodów.

¹⁾ Archiwum miasta Tarnowa N. 46., ²⁾ N. 49. ³⁾ N. 75. ⁴⁾ Acta capitularia eccl. colleg. Tarnov. T. II. s. 57.

Katedra Tarnowska.

Tak wygląda w ogólnych zarysach, w szerszych kołach znana, fundacya ks. Andrzeja Tarły. W szczegółowe postanowienia onejże wglądnijemy tylko o tyle, o ile odnoszą się one do Tarnowa.

Wiemy, iż wiceprokurator kapituły katedralnej krakowskiej wypłacać miał corocznie wicekustoszowi kolegiaty tarnowskiej z powyższych dwu dochodów trzy sumy: 500 Złp., 200 Złp. i 300 Złp. do rozdzielenia wedle woli fundatora w następujący sposób:

Z pierwszej sumy 500 Złp. otrzymywali, jak już wiemy z poprzednich rozdziałów:

- a) wikaryusze 50 Złp.,
- b) wiceprepozyt, tj. wikary prepozyta 50 Złp.,
- c) prowizorowie bractwa Bożego Ciała w kolegiacie 50 Złp.,
- d) kanonik kaznodzieja 20 Złp.,
- e) kantor i uczniowie szkoły tarnowskiej 30 Złp.,
- f) organista 20 Złp.;

ponadto przeznaczył fundator z tej sumy:

- g) na świece do kandelabru, przez siebie podarowanego kolegiacie, 20 Złp.,
- h) na wotywę śpiewaną o Św. Andrzeju, mającą się odprawiać nazajutrz po święcie tego świętego, 10 Złp. do równego podziału między księży, na tej wotywie obecnych,
- i) na drugą wotywę śpiewaną o Św. Maryi Magdalenie, mającą się odprawiać nazajutrz po święcie tej świętej, 10 Złp. do równego podziału między księży, obecnych na tej wotywie,
- j) na pięć anniwersarzy z wigiliami, w dniach 3. lutego za duszę Barbary Tarłowej, kasztelanowej sandeckiej, 22. lutego za duszę Magdaleny Tarłówny siostry, 2. września za duszę Zygmunta Tarły, kasztelana sandeckiego, ojca, 22. listopada za duszę Magdaleny z Zakliczyna Sobkowej, kasztelanowej sandomirskiej, babki macierzystej i wychowawczyni fundatora, i za duszę ks. Andrzeja (Tarły) w rocznicę jego śmierci odprawiać się mających, na każdy po 20 Złp., czyli razem 100 Złp. do równego podziału między duchownych, w tych anniwersarzach udział biorących,
- k) dzwonikom 5 Złp.,
- l) dla ubogich w szpitalu Św. Ducha za murami miasta Tarnowa na polepszenie wikt i na inne ich potrzeby 100 Złp.,
- ł) dla proboszcza tegoż szpitala 20 Złp. z obowiązkiem odprawiania w dniu pierwszym każdego miesiąca mszy św. czytanej „Requiem“ za duszę ks. Andrzeja przy trzykrotnem uderzeniu w dzwony; na mszy tej mieli ubodzy szpitalni być obecni i prosić Boga o spokój dla duszy fundatora,
- m) dla księdza wicekustosza 15 Złp. jako nagrodę za pobór i rozdział powyższej kwoty.

Z sumy 200 Złp. przeznaczył fundator:

- n) dla tarnowskiej kolegiaty na dalmatyki, kapy, antependya i inne paramenty na ręce wicekustosza czyli zakrystyana 100 Złp., z których tenże co roku miał składać rachunki kapitule; gdyby zaś poważył się sumę tę na swój obrócić użytek, tedy radni miasta Tarnowa mieli sumę tę pobierać wprost od wiceprokuratora kapituły katedralnej krakowskiej i rozdzielać bez zwłoki między biednych rzemieślników tegoż miasta;
- o) dla bakałarza szkoły tarnowskiej 50 Złp., aby codziennie wieczorem po wyjściu ze szkoły w kolegiacie przed ołtarzem Trzech Króli odczytał donośnym głosem psalm „De profundis clamavi ad Te Domine“, „Wieczne odpoczywanie“ i kolektę generalną za wiernych zmarłych oraz „Salve Regina“;
- p) kantorowi szkoły tarnowskiej i jego pomocnikom 50 Złp. za odśpiewywanie codziennie litanii loretańskiej.

Sumę 300 Złp. należało obracać na utrzymanie w Uniwersytecie krakowskim przez trzy lata trzech biednych studentów, raz z miasta Tarnowa, drugi raz z miasta Wielkiego Opatowca, mających się rektorowi Uniwersytetu prezentować przez Magistraty miast przereczonych. Gdyby który z tych Magistratów omieszkiał wykonać przysługujące mu prawo prezenty, wolno było rektorowi sumę powyższą rozdzielać między innych uczniów tak długo, dopóki jeden z powyższych Magistratów nie przedstawił swoich uczniów do przyjęcia. Obdarowanym uczniom miał rektor zalecać, aby prosili Boga o spokój dla duszy ks. Andrzeja, odmawiając co dzień siedm „Zdrowaś Maryo“. Zaopatrzenie to mieli uczniowie pobierać co sobotę z rąk wiceprokuratora kapituły katedralnej krakowskiej w ratach tygodniowych, przyczem byli obowiązani od czasu do czasu wykazać się przed nim poświęceniem rektora co do prowadzenia się swego i postępów, czynionych w naukach.¹⁾

D) *Ks. Jan Migałkowicz (Migałek), altarysta Św. Anny* w kolegiacie tarnowskiej, zapisał kapitule tarnowskiej sumę 1600 Złp. na annwersarz za swą duszę.

W roku 1646 postanowiła kapituła z sumy tej 600 Złp. użyć na naprawy kolegiaty, resztę zaś 1000 Złp. zabezpieczyć na dobrach ziemskich.²⁾

E) *Ks. Kasper Branwicki*, kanonik tyt. Panny Maryi na zamku tarnowskim, zmarły na powietrze morowe w Tarnowie w roku 1652, zapisał kapitule tarnowskiej w dniu 13. marca 1644. r. sumę 2000 Złp., zabezpieczoną następnie u Rylskich na ich dobrach Radlny na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowego miasta Korczyna 1645. r., na stały roczny dochód 140 Złp.

¹⁾ Acta capitularia eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. 109. 110. 111. ²⁾ T. I. k. 13. 233.

Dochód ten miał prokurator kapituły tarnowskiej co roku na Św. Marcina pobierać i wypłacać z pobranej sumy:

- a) na potrzeby kolegiaty tarnowskiej 30 Złp.; suma ta, za kilka pierwszych lat zebrana, miała być przede wszystkim użytą na zakupno ornatu z herbem „Nieczuja“ i literami C. B. C. T.;
- b) dla kanonika kaznodziei 30 Złp., aby raz na miesiąc w piątek mszę św. za duszę Kaspra Branwickiego odprawiał i duszę tę co niedzielę po kazaniu zalecał modłom wiernych;
- c) ubogim w szpitalu Św. Ducha w Tarnowie, „którzy w piątki porcyi nie mają, na piwo i jeżeliby który zachorzał“ 30 Złp.;
- d) ubogim w szpitalu Św. Ducha w Sandomierzu na taki sam cel 20 Złp.;
- e) na anniwersarz za duszę fundatora kapłanom, anniwersarz ten odprawiającym, do równego podziału 20 Złp., z czego dzwoniak miał otrzymywać 1 Złp.;
- f) do skrzynki bractwa Bożego Ciała w kolegiacie tarnowskiej na воск do ołtarza 5 Złp.;
- g) prokuratorowi kapituły tarnowskiej za trudy przy poborze i rozdziale powyższego dochodu 5 Złp.

Sumę pomienioną przeniesiono następnie na Zaczarnie, poczem na Łęg i Ilkowice, potem na Rogów, a wreszcie na Maleszów.¹⁾

Prócz powyższej fundacyi zapisał ks. Kasper Branwicki testamentem, sporządzonym dnia 17. stycznia 1652. r. sumę 3000 Złp. na fundacyę posagową dla biednych dziewcząt tarnowskich z rodzin mieszczańskich, a w braku takich, i dla służebnych. Zobowiązał zarazem radnych miejskich tarnowskich, aby „tę sumę na miejscu jako najlepszem kollokowawszy, wiedzieć o niej wiecznymi czasy raczyli, trzy co rok panienki posagiem po siedmdziesiąt Złp. po weselu na dorobek opatrując. A że przy zapłacie miły trud miłszym zwykł się stawać“, przyłączył fundator do powyższej sumy kwotę 200 Złp., którą mu miasto Tarnów było dłużne, i przeznaczył odsetki od niej w rocznej kwocie 14 Złp. w jednej połowie na „konsolacyę“ dla radnych, w drugiej zaś połowie ks. prepozytowi i ks. kaznodziei tarnowskiemu, za których wiadomością i zgodą radni posagi wzmiankowane mieli rozdzielać. Dziewczyna, biorąca posag z fundacyi, w mowie będącej, była obowiązana w dniu oddania jej posagowej sumy mszy św. wysłuchać i Pana Boga nabożnie o spokój dla duszy fundatora prosić.

Zapisał on również ks. Kasprowi Lackiemu, byłemu kaznodziei kolegiaty, 100 Złp., OO. Bernardynom w Tarnowie na habity 200 Złp. z obowiązkiem odprawienia trzech trycezym za jego duszę, zakonnikom tarnowskiemu na habity 100 Złp., bractwu skaplerza N. P. Maryi i bractwu Bożego Ciała

¹⁾ *Ac a capitul. eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. 186. 187. 193. 194. T. II. str. 151.*

w kolegiacie tarnowskiej po 100 Złp., oraz 700 Złp. na, znaną nam już, fundacyę katechizmową w tejże kolegiacie.¹⁾

Sumę 3000 Złp., przeznaczoną na fundacyę posagową, wypożyczyli radni tarnowscy w 1653. r. Janowi Zborowskiemu, zabezpieczywszy ją na jego dobrach Marcinkowicach na stały roczny dochód w kwocie 210 Złp., płatny na święto ŚŚ. Filipa i Jakuba Apostołów do rąk radnych tarnowskich.²⁾

Na pamiątkę tej fundacyi posagowej i w dowód wdzięczności kazali radni tarnowscy sporządzić podobiznę dobroczynnego fundatora i pozostawili ją w sali ratuszowej następcom swym w spuściznę.

Testament ten i poczynione w nim zapisy potwierdził Albert Lipnicki, biskup laodycejski, sufragan wikaryusz generalny krakowski, dnia 26. marca 1653. r.³⁾

F) *Ks. Andrzej Makowiczus*, kanonik tyt. Panny Maryi na Burku, zmarły w Tarnowie w r. 1652 na powietrze morowe, oddał kapitule tarnowskiej na annuiersarz za swą duszę pewną sumę. Jaką była ta suma, nie mówią źródła miejscowe, można jednak na pewne przypuszczać, że była to suma 1500 Złp., którą kapituła wypożyczyła Kilianowi Bałce (Bałkowiczowi) na jego kamienicę w rynku w Tarnowie na podstawie karty dłużnej, zeznanej przed aktami wójtowskimi we środę po niedzieli Lactare Quadagesim. 1640 r.⁴⁾

Również za swego życia oddał pomieniony kanonik kapitule sumę 1000 Złp. na płacę dla zakrystyana, którą to sumę wypożyczył Stanisław z Zakliczyna Jordan na swe dobra Koszyce wielkie i Koszyce małe na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna w piątek nazajutrz po święcie Trzech Króli 1635. r. ⁵⁾

G) *Jan Laskowski*, szlachcie, sumę 1000 Złp., którą od r. 1646 zabezpieczoną miał u Kiliana Bałkowicza na jego kamienicy w Tarnowie, zapisał prepozytom tarnowskim na stały roczny dochód aktem, zeznanym we wtorek po święcie Św. Marcina Biskupa.⁶⁾

H) *Ks. Albert Karol Ksente Galemski*, prepozyt tarnowski, pozostawił, jak już wiemy, legat 1600 Złp. dla kanoników rezydujących tarnowskiej kolegiaty. Sumę tę ubezpieczono na stały roczny dochód 8 od sta na dobrach Woli łużańskiej, Klimkówce i Kunkówce, koło Gorlic położonych, na podstawie karty dłużnej, zeznanej przez Jerzego z Potoka Potockiego, tych dóbr właściciela, w grodzie bieckim w piątek po Wielkiejnocy 1653. r. Suma ta, zapewne przez dopisanie zaległych odsetek, wzrosła w roku 1753 do kwoty 2000 Złp.⁷⁾

¹⁾ Archiwum miasta Tarnowa N. 117., ²⁾ N. 120., ³⁾ N. 118. ⁴⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarn. T. I. k. 232 i Conser. erect. fund. p. 113. ⁵⁾ Conser. erect. fund. poz. 49. ⁶⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarn. T. I. z r. 1646. i conscript. erect. poz. 115., ⁷⁾ T. II. str. 40. 72. 94 i conscript. erect. poz. 82.

I) *Ks. Marcin Liskowicz*, tarnowski kanonik tyt. N. P. Maryi na Burku, miał u Stanisława Czerwińskiego sumę 1100 Złp., zabezpieczoną na wsi Piotrkowicach na stały dochód w rocznej kwocie 77 Złp. na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna. Tę sumę, zastrzegłszy sobie dożywotnie prawo poboru od niej dochodu, podarował pomieniony kanonik kapitule tarnowskiej z prośbą, aby z powyższego dochodu wypłacała corocznie:

- a) mansyonarzom tarnowskim 70 Złp., nakładając na nich obowiązek odprawiania co tydzień mszy św. za duszę fundatora i raz na rok anniwersarza z 9 wigiliami „cum laudibus,” a nazajutrz po anniwersarzu mszy św. śpiewanej;
- b) kanonikowi kaznodziei 3 Złp. na „wypominki“ i
- c) bractwu Bożego Ciała 4 Złp. na wino i воск.

Sumę powyższą po roku 1730 przeniesiono na dobra Zabłędę.¹⁾

J) *Jan Gantowski*, szlachcic, miał sumę 3300 Złp., zabezpieczoną w dniu 20. lipca 1636. r. na Ostrówku u Kotowskich, właścicieli tej wsi. Otóż sumę wzmiankowaną aktem, zeznanym w grodzie Nowegomiasta Korczyna dnia 27. kwietnia 1680. r. podarował on kapitule tarnowskiej. Ponieważ Kotowscy nie płacili regularnie odsetek od dłużnej sumy, musiała kapituła zapozwać ich w roku 1712 przed trybunał lubelski.²⁾

K) *Ks. Grzegorz Chruścina*, tarnowski kanonik tyt. Panny Maryi na zamku tarnowskim, zmarły w r. 1679, zapisał kapitule tarnowskiej sumę 1000 Złp. Nie wiadomo jednak, jakie było przeznaczenie tej sumy i jak nią rozporządziła kapituła. Zdaje się atoli, że sumę tę ubezpieczono na stały roczny dochód w kwocie 70 Złp. aktem, zeznanym w grodzie Nowegomiasta Korczyna we czwartek po święcie Nawrócenia Św. Pawła 1689. r., z którego kapituła w r. 1698 przeznaczyła:

- a) na płacę zakrystyana kolegiaty 50 Złp.,
- b) do zakrystyi na wino i воск 10 Złp.,
- c) dla ubogich 10 Złp.³⁾

L) *Ks. Andrzej Pieńkowski*, tarnowski kanonik fundi Łukowa, zmarły w roku 1693, zapisał 600 Złp. na mszę św. za swą duszę, 800 Złp. na apparamenta kolegiaty tarnowskiej i 60 Złp. dla kantora (śpiewaka) kolegiackiego.

Nadto wykonawcy jego testamentu zapłacili zaległości, z tytułu niepłacenia przez niego po 300 Złp. dla kanoników rezydujących przez kilka lat, w sumie 2500 Złp. ze spadku, po tymże kanoniku pozostałego.

¹⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarn. T. I. kart. 19. i conscript. erect. poz. 75., ²⁾ T. I. k. 46. i conscript. erect. poz. 111. ³⁾ T. I. k. 123.

Sumę 800 Złp., przeznaczoną na apparamenta, uzupełniła kapituła do sumy 1000 Złp. i dała ją wraz z sumą 2000 Złp., z sumy 2500 Złp., dla kanoników rezydujących złożonej, pobraną, synagodze żydowskiej w Tarnowie na stały roczny dochód w kwocie 70 Złp i 100 Złp., a to na podstawie karty dłużnej, na obie te sumy przez pomienioną synagogę w grodzie Nowegomiasta Korczyna w poniedziałek w wigilię święta Św. Tomasza Apostoła 1694. r. zeznanej.

Uchwałą z r. 1695 przeznaczyła kapituła z dochodu od sumy 2000 Złp., wyżej wzmiankowanej: dla kantora kolegiaty 30 Złp., dla organisty 24 Złp., dla dwóch dzwoników po 20 Złp. i dla poddzwonika 6 Złp. rocznie.¹⁾

L) *Ks. Stanisław Piotr Orłowski*, prepozyt infułat tarnowski, zmarły dnia 10. stycznia 1708. r., zapisał w swym testamencie:

- a) kapitule tarnowskiej 2000 Złp. na anniwersarz, co roku w czasie kapituły generalnej z trzema wigiliami i mszą św. mający się odprawiać, za spokój dusz Mateusza Orłowskiego kanonika gnieźnieńskiego i tarnowskiego i Stanisława Piotra Orłowskiego, prepozyta infułata tarnowskiego, rodzonych braci;
- b) dla uczniów tarnowskiej szkoły kolegiackiej 2000 Złp., rozporządzając, iż kanonik kaznodzieja tutejszej kolegiaty ma co roku w miesiącu październiku dwunastu biednym, nie mającym rodziców i z Tarnowa lub przedmieścia tarnowskiego pochodzącym uczniom szkoły wzmiankowanej sprawić ubranie z sukna sieraczkowego, kołpaczek (czapkę) i buty, a za swój trud przy tem z dochodu od powyższej sumy pobierać dla siebie 15 Złp. co roku.

Ponieważ w skutek zamieszek w kraju, dobra ziemskie nie nadawały się wówczas do lokacyi kapitałów na pewny i regularnie płacić się mający dochód, przeto kapituła obie powyższe sumy zabezpieczyła na 7% od sta na synagodze żydowskiej w Tarnowie na podstawie dwu kart dłużnych, przez starszych tejże, pożyczkę biorącej, synagogi w grodzie Nowegomiasta Korczyna we środę po niedzieli Invocavit Quadragesim. 1711. r. zeznanych.²⁾

M) *Ks. Gabryel Węgrzynowicz*, kustosz tarnowski, zmarły w 1684. r., krótkotrwałą swą bytność przy tutejszej kolegiacie zaznaczył zapisem sumy 1000 Złp. kapitule tarnowskiej na anniwersarz za swą duszę.

Sumę tę wypożyczyła kapituła Samuelowi Płońskiemu na jego dobra Lusławice w powiecie sandeckim, a to na podstawie karty dłużnej, zeznanej przez pomienionego właściciela tychże dóbr w grodzie krakowskim we środę po niedzieli Rogationum 1693. r.³⁾

¹⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. k. 103. 104. 107. i conser. erect. p. 84..

²⁾ T. I. k. 177. i 182. i conser. erect. p. 85. 86., ³⁾ T. I. k. 97. 127. 164. i conser. erect. poz. 83.

N) *Ks. Maciej Kmiła, zwany także Kmiłkiewicz*, fundator kanonii penitencyarskiej w naszej kolegiacie, pozostawił po sobie sumę 900 Złp., którą kapituła tarnowska, uzupełniwszy z własnych funduszy do sumy 1000 Złp., wypożyczyła Janowi Romerowi na jego dobra Machowę na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna w piątek we wigilię Oczyszczenia N. P. Maryi r. 1697, na stały roczny dochód 70 Złp., z którego stosownie do woli fundatora obracano na anniwersarz za jego duszę 50 Złp., a na apparamenta kolegiaty tutejszej 20 Złp.¹⁾

O) *Ks. Dr. Paweł Zontakiewicz*, kustosz tarnowskiej kolegiaty, zmarły 1699. r., prócz sumy 5000 Złp., przekazanej na ufundowanie kanonii w naszej kolegiacie, o czym mówiliśmy już wyżej, i zabezpieczonej u Jana Łady Łazowskiego na jego dobrach Kalembinie na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna nazajutrz po święcie Oczyszczenia N. P. Maryi 1698. r., pozostawił kapitule tarnowskiej, zabezpieczone na tych samych dobrach, sumy, a mianowicie:

- a) 1000 Złp. na anniwersarz za swą duszę i
- b) 1000 Złp. na wino i воск do zakrystyi tarnowskiej kolegiaty.
Pozostawił ponadto tenże sam prałat:
- c) 1000 Złp. dla kapituły i bractwa Bożego Ciała w naszej kolegiacie, którą to sumę wypożyczono na stały roczny dochód 70 Złp. Władysławowi i Elżbiecie Mroczkom na ich dobra Rożanki za kartą dłużną, zeznaną w grodzie sandomirskim we wtorek przed świętem Wniebowzięcia N. P. Maryi 1703. r.

Zapisał wreszcie pomieniony kustosz jednorazowe datki:

- d) 300 Złp. na potrzeby zakrystyi kolegiackiej w Tarnowie i
- e) 600 Złp. na srebrną sukienkę dla N. P. Maryi w wielkim ołtarzu naszej kolegiaty.²⁾

P) *Ks. Kasper Suchocki*, scholastyk tarnowski, zmarły w roku 1699, rozporządzeniem ostatniej swej woli zapisał kapitule tarnowskiej 2000 Złp., zabezpieczone na stały roczny dochód 140 Złp. na Koszycach wielkich, Koszycach małych i Woli Ostrębowskiej u Jordana z Zakliczyna na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna w poniedziałek po święcie Nawiedzenia N. P. Maryi 1699. r. Z sumy tej przeznaczył fundator:

- a) 1000 Złp. na fundusz zakupna oliwy do lampy, mającej płonąć dniem i nocą przed Przenajświętszym Sakramentem w tutejszej kolegiacie, i
- b) 1000 Złp. na anniwersarz za swą duszę, przez kanoników tutejszych mający się odprawiać.³⁾

¹⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. 115. 117. i T. II. str. 214. i conscr. erect. p. 81., ²⁾ T. I. k. 123. 137. 139. 158. i T. II. str. 200., ³⁾ T. I. k. 136. 190. T. II. str. 156. conscr. erect. poz. 107.

Q) *Ks. Kazimierz Górecki*, tarnowski kanonik tytułu Panny Maryi na zamku, oprócz sumy 7000 Złp., przeznaczonej na ufundowanie kanonii swego imienia w naszej kolegiacie, pozostawił ubezpieczone na połowie wsi Gruszowa trzy sumy dla kolegiaty wzmiankowanej, a mianowicie:

- a) 1000 Złp. na anniwersarz za swą duszą,
- b) 1000 Złp. na wino do zakrystyi,
- c) 1000 Złp. na ufundowanie kapeli kolegiackiej.¹⁾

R) *Ks. Szymon Kmity*, tarnowski kanonik spowiednik, zmarły w roku 1700, zapisał kapitule tarnowskiej do jej rozporządzenia pewną sumę. Jaka to była suma, nie wiadomo na pewne. Zdaje się jednak, że była to suma 2000 Złp., zabezpieczona na synagodze żydowskiej w Tarnowie na podstawie karty dłużnej, zeznanej przez tę synagogę w grodzie Nowegomiasta Korczyna we środę po niedzieli Invocavit 1711. r. na stały roczny dochód dla cechu ubogich.²⁾

S) *Ks. Grzegorz Nadkański*, tarnowski archidyakon, oprócz sumy 2000 Złp., przeznaczonej na ufundowanie w naszej kolegiacie altaryi Św. Krzyża, i zabezpieczonej na dobrach Miechowicach na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna w r. 1701, zapisał 4000 Złp. dla kanoników rezydujących naszej kolegiaty „pro devotione carnis privii 40 horarum“. Sumę tę zabezpieczyła kapituła na 7% od sta na dobrach Koszyce wielkie i Koszyce małe na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna w poniedziałek po niedzieli Invocavit 1698. r. przez Jordana z Zakliczyna, łowczego nowogrodzkiego, rzeczonych dóbr właściciela. W roku 1726 sumę, w mowie będącą, przeniesiono na Balice, dobra Stefana Pęgłowskiego.³⁾

Tenże sam prałat zapisał ponadto, jak już wiemy, dwie sumy: 6000 Złp. i 2000 Złp. na ufundowanie kanonii prałackiej archidyakona w tarnowskiej kolegiacie.⁴⁾

T) *Ks. Jacek Sakowicz*, kanonik wojnicki, pleban w Tęgoborzu, zmarły w roku 1711, zapisał tutejszej kapitule sumę 2000 Złp. na dwa anniwersarze, a mianowicie: jeden za duszę swych rodziców Macieja i Katarzyny Sakowiczów, drugi zaś za swą duszę. Kapituła zabezpieczyła sumę tę na 7% od sta na synagodze żydowskiej w Tarnowie na podstawie karty dłużnej, zeznanej przez starszych tejże synagogi w grodzie Nowegomiasta Korczyna we środę w sam dzień Św. Wita i Modesta 1711. r., a postanawiając, iż pierwszy anniwersarz w dniu 11. grudnia, drugi zaś w dniu 20. sierpnia każdego roku ma się odprawiać, przeznaczyła z 70 Złp., za każdy anniwersarz przypadających:

¹⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarnov. T. I. z r. 1696., ²⁾ T. I. kart. 147. i 184., ³⁾ T. I. k. 190. 229. 239. 241. i conscr. erect. p. 54. 105., ⁴⁾ T. I. k. 102.

- a) dla kanoników rezydujących 24 Złp.,
- b) dla księży, będących podówczas przy kolegiacie, 26 Złp.,
- c) dla zakrystyi na wino i воск 15 Złp.,
- d) dla służby kościelnej 5 Złp.¹⁾

U) *Ks. Jan Nadkański*, tarnowski archidyakon, zmarły w roku 1721, w testamencie z dnia 8. kwietnia 1721. r. zapisał tarnowskiej kapitule 2000 Złp., dłużne mu przez Miłkowskiego, na anniwersarz za swą duszę. W roku 1730 postanowiła kapituła z sumy tej pobrać 1000 Złp. na naprawy kolegiaty, resztę zaś pozostawić nadal u tegoż Miłkowskiego.²⁾

V) *Ks. Krzysztof Rogoziński*, tarnowski prałat dziekan, zmarły w roku 1725, prócz sumy 2000 Złp., zapisanej na polepszenie uposażenia prałata dziekana tarnowskiego, o czem była mowa na innem miejscu, zapisał w roku 1706 1000 Złp. na potrzeby kolegiackiej zakrystyi w Tarnowie, a mianowicie na wino i воск. Sumę tę na podstawie karty dłużnej, zeznanej w grodzie Nowegomiasta Korczyna, zabezpieczono na jakichś dobrach. Jakie to były dobra, nie wiadomo; zdaje się jednak, że były to Koszyce, z których sumę, w mowie będącą, przeniesiono na Bobrowniki, Michała Szczepanowskiego własne.³⁾

W) *Ks. Wojciech Waśniowski*, tarnowski kanonik tytułu Św. Bartłomieja, zmarły w r. 1739 w Rzeszowie, testamentem, tamże 10. maja 1739 r. sporządzonym, zapisał:

- a) OO. Reformatom w Rzeszowie 1000 Złp.,
- b) N. Pannie tuchowskiej na ołtarz 1000 Złp.,
- c) kościołowi w Jodłowie na fundacyę bractwa Św. Krzyża 3000 Złp. i na sukienkę N. Pannie 1000 Złp.,
- d) kościołowi w Pleśny na ołtarz Niepokalanego Poczęcia 1000 Złp.,
- e) szpitalowi Św. Marcina w Krakowie 300 Złp.,
- f) kościołowi w Skalbmierzu na dwa anniwersarze za swą duszę i swych rodziców,
- g) kapitule tarnowskiej 4000 Złp., zabezpieczone na synagodze żydowskiej w Tarnowie na podstawie karty dłużnej, zeznanej przez starszych tejże synagogi w dniu 20. lipca 1734. r. i oblatowanej do akt radzieckich w Tarnowie 2. maja. 1785. r. (str. 316), a to w połowie na anniwersarz za swą duszę, w drugiej zaś połowie na światło i inne potrzeby zakrystyi kolegiackiej w Tarnowie,
- h) na ambonę i organy w kolegiacie tarnowskiej sumę 4000 Złp., zabezpieczoną na dobrach hrabstwa tarnowskiego, która przez Miłkowskiego

¹⁾ Acta capitul. eccl. colleg. Tarnov. T. I. k. 183. i conser. erect. poz. 87., ²⁾ T. I. karty 210. i 245., ³⁾ T. I. karty 163. 164. 190. 239. 241.

i Chojnowskiego, zarządców tychże dóbr, w r. 1739 miała być spłaconą, oraz sumę 3000 Złp., dłużną mu przez Franciszka Trzebieńskiego,

- i) 3610 Złp. do rozdania na trycezyny, jałmużny i t. p. dobroczynne cele,
- j) bibliotekę swą do biblioteki prawniczej w Krakowie.¹⁾

Suma 4000 Złp., zabezpieczona na synagodze żydowskiej w Tarnowie, miała przynosić roczny dochód 280 Złp., płatny w dwu równych ratach na Św. Trzech Króli i na dzień Św. Jakuba Apostoła.²⁾

Z sumy 4000 Złp., przeznaczonej na ambonę i na organy, a wydobytej w r. 1742, zatrzymała kapituła 1000 Złp. na naprawę kościoła kolegiackiego, resztę zaś w kwocie 3000 Złp. wypożyczyła w r. 1745 Józefowi Ujejskiemu na jego dobra Świerczków.³⁾

Sumę 3000 Złp., zapisaną na ufundowanie bractwa Św. Krzyża w kościele jodłowskim, zabezpieczono na Koszycach i Koszyckach.⁴⁾

X) *Ks. Stefan Dębiński*, prepozyt infułat tarnowski, zmarły w r. 1739, zapisał tutejszej kapitule 4000 Złp. Z sumy tej wydano 1000 Złp. na naprawy kolegiaty, zaś 3000 Złp. zabezpieczono na dobrach Joninach na stały roczny dochód. W r. 1752, gdy sumę tę z Jonin spłacił Ankiewicz, wypożyczyła ją kapituła Józefowi Ujejskiemu na dobra jego Świerczków. Lecz już w następnym roku z powodu potrzeby gotowizny na naprawy kolegiaty wypowiedziała kapituła sumę omawianą Józefowi Ujejskiemu. Spotrzebowano jednak tylko 1000 Złp., pozostałą zaś resztę w kwocie 2000 Złp. postanowiła kapituła w r. 1778 wypożyczyć na pewną hipotekę miejską.⁵⁾

Y) *Ks. Wojciech Kaszewicz*, scholastyk tarnowski, zmarły w r. 1753, oprócz znacznych fundacyi i zapisów, o których we właściwym miejscu była mowa, zapisał tarnowskiej kapitule 3000 Złp. na anniwersarz za swą duszę. Sumę tę wypożyczono Stanisławowi Łętowskiemu na jego dobra Koszyce wielkie i Koszyce małe.⁶⁾

Ponadto tenże sam prałat oświadczył na posiedzeniu kapituły w roku 1733, iż ma zamiar przy ołtarzu, który w tutejszej kolegiacie wybudował, ufundować wotywę z wystawieniem drzewa Św. Krzyża i na ten cel przeznaczyć 2000 Złp.⁷⁾ Zamiar ten skuteczniał ks. Wojciech Kaszewicz, jak to niewątpliwie z postanowień jego testamentu można wnosić, a suma 2000 Złp., na ufundowanie wzmiankowanej wotywy przeznaczona, była, jak się zdaje, zabezpieczoną na Kołackowicach u Potockiego na stały roczny dochód.⁸⁾

Z) *Ks. Jan Kanty Wosiński*, tarnowski prepozyt infułat, zmarły w r. 1761, prócz sumy 2000 Złp., którą jeszcze za swego życia dał na

¹⁾ Acta proconsularia consularia Tarnov. z r. 1785. str. 320. i 321. ²⁾ Acta capitularia eccl. colleg. Tarnov. T. II. str. 46. 72., ³⁾ T. II. str. 16. 22. 23. 34. ⁴⁾ T. II. str. 86., ⁵⁾ T. II. str. 20. 61. 72. 86. 225. 245., ⁶⁾ T. II. z r. 1753., ⁷⁾ T. I. k. 256., ⁸⁾ T. II. str. 18.

ufundowanie w tutejszej kolegiacie, znanej nam już, altaryi Bł. Jana Kantego, zapisał kapitule tarnowskiej 3000 Złp. na anniwersarz za swą duszę, tudzież kanonikom rezydującym naszej kolegiacie sumę 10000 Złp., zabezpieczoną najpierw na Janikowicach, a od r. 1769 na Wojnarowej górnej i dolnej.¹⁾

Ż) *Katarzyna z Doruchowskich Garlikowska*, wdowa po Józefie Garlikowskim, majorze wojsk polskich i komisarzu dóbr hrabstwa tarnowskiego, zapisała tarnowskiej kapitule 2000 Złp., złożone u księcia Hieronima Sanguszki, na 2 msze św., co tydzień mające się odprawiać, za spokój jej duszy i duszy jej męża. Sumę tę wypłacono kapitule, która w r. 1778 postanowiła sumę przerzeczoną wypożyczyć na dobra miejskie na stały roczny dochód.²⁾

46. Podziemia kolegiaty tarnowskiej.

Na zakończenie opowiadania o tej, bezsprzecznie bardzo pięknej, przeszłości kolegiaty grodu Tarnowskich wypada nam, bodaj na chwilę, wstąpić do miejsca wiecznego spoczynku tych ludzi, co rozumem swym, dzielnem ramieniem i prawością dobrze zasłużyli się ojczyźnie, a pobożnością i szczególną ofiarnością swą przyczynili się do pomyślnego rozwoju naszej kolegiaty i zapisali się chlubnie na kartach jej dziejów.

W presbiteryum kolegiaty tarnowskiej znajdują się trzy grobowce: rodziny hrabiów Tarnowskich, rodziny książąt Ostrogskich i w pośrodku między nimi grobowiec ks. Marcina Łyczki; po pod nawą kolegiacką istnieje obszerny grobowiec, bardzo dobrze sklepiony i zachowany w dobrym stanie; pod posadzką kaplicy dawniej Rozesłania Apostołów są dwa grobowce tuż obok siebie, a wreszcie pod dawną kaplicą Św. Anny i pod częścią dawnej zakrystyi znajduje się dosyć obszerny grobowiec duchowieństwa tarnowskiego.

Do wszystkich tych grobowców, z wyjątkiem grobowca Tarnowskich i grobowca Łyczki, dostęp ułatwiają, albo ruchome płyty w posadzce kościelnej, albo też, jak do grobowca książąt Ostrogskich, drzwi żelazne, wiodące z kaplicy dawniej Matki Boskiej Skaplerznej.

Dostęp do dwu grobowców w presbiteryum zamurowany i ukryty jest pod posadzką, czyli jest wprost niemożliwy. Mimo tego, za sprawą ks. Wincentego Balickiego³⁾ znamy zawartość grobowca Tarnowskich. Z okazji robót, dokonywanych w naszej katedrze w r. 1827, dostano się do wne-

¹⁾ Acta capitularia eccl. colleg. Tarnov. T. II. str. 150. 160. 180. i 181. ²⁾ T. II. str. 225. i 245. ³⁾ „Miasto Tarnów” przez ks. Wincentego Balickiego 1831.